

Litteratursökning

Kristina Rylander

Helt reviderad av Marianne Andersson

Avsikten med den här genomgången är att visa på en del grundläggande bibliografier och bibliografiska databaser för Afrikastudier. Fördjupad orientering ges exempelvis i Kagan *Reference guide to Africa* (2005), Zell *The African studies companion* (2006) och [Bibliographies & resource guides in African studies](#) på Columbia University Library's webbplats. Kvartalstidskriften *African book publishing record* presenterar årligen en lista över nytkomna bibliografier. Tidigare utgåva av denna publikation [Att studera Afrika](#) (2004) innehåller referenser till äldre material.

Bibliografi – förteckning över litteraturen inom visst ämnesområde el. inom flera ämnesområden ... med uppgift att underlätta tillgången till de stora mängder information som kan finnas inom ett ämne, ett land, ett språk etc.
(Nationalencyklopedin)

A (bibliographic) database is a compilation of information that is organized into fields and can be searched logically, with dependable results. Databases may be library catalogs, indexes, or bibliographies, ... The common element is organization and reliable searchability.
(Gretchen Walsh, African Studies Library at Boston University)

Översiktsbibliografier

Översiktliga landbibliografier hittar man i handbokserien *Historical dictionaries of Africa*. Den är en mycket bra introduktion till litteraturen om respektive land. Nyare utgåvor i serien är *Cameroon* av Rebecca Mbuh (2010), *Democratic Republic of the Congo* av Emizet F. Kisangani och F. Scott Bobb (2010) samt *Nigeria* av Toyin Falola och Ann Genova (2009). Det finns gott om bibliografier för olika ämnesområden. Bra översikter över aktuella sådana ges i tidigare nämnda Kagan *Reference guide to Africa* (2005) och Zell *The African studies companion* (2006) samt fortlöpande i *African book publishing record*. Många monografier som behandlar ett visst land eller ämne innehåller oftast utförliga bibliografier.

Löpande bibliografier

Med löpande bibliografier menas sådana som kommer ut regelbundet i form av häften och ibland årsvolym. De omfattar vanligen både böcker och tidskrifts-

artiklar och brukar vara uppställda efter länder och ämnen. Genom denna typ av bibliografier är det lätt att hålla sig orienterad om nyutkommen litteratur. *Africa bibliography* ges ut en gång om året i samarbete med tidskriften *Africa*. Bibliografin är geografiskt uppställd och förtecknar böcker, artiklar i tidskrifter och samlingsverk, samt dokument. Den innehåller också en eller flera bibliografiska artiklar om speciella ämnen. Från 2011 kommer bibliografin bli tillgänglig på Internet. *International African bibliography* innehåller land- och ämnesavdelningar och förtecknar böcker, tidskriftsartiklar och dokument. Den är försedd med flera bra register, bl. a. över afrikanska språk och etniska grupper. *A Current bibliography on African affairs* innehåller region- och ämnesavdelningar och förtecknar i huvudsak tidskriftsartiklar. Tidskriften *African affairs* (3 nr/år) har i varje nummer en förteckning över nyutkommen Afrikalitteratur, samt en lista på artiklar om Afrika, som publicerats i tidskrifter som inte är primärt Afrika-inriktade. En internetbaserad löpande bibliografi är [dok-line AFRIKA](#) som har specifika temanummer med annoterade referenser till böcker, tidskriftsartiklar och fria webbresurser. Den har parallelltext på tyska och engelska och produceras sedan år 2000 av GIGA Information Centre i Hamburg.

Litteratur utgiven i Afrika

Litteratur utgiven i Afrika finns förtecknad i *African books in print*, med uppföljning i den löpande *African book publishing record*. Nationalbibliografier är löpande bibliografier som förtecknar all litteratur utgiven i ett visst land. Av Afrikas 53 länder är det för närvarande 36 som har nationalbibliografier eller motsvarande som utkommer med olika tidsintervall. Några finns delvis tillgängliga online: [Bibliographie du Bénin](#), [National bibliography of Ethiopia](#) och [Namibia national bibliography](#). Kommande är [Bibliographie de l'Algérie](#) och [Swaziland national bibliography](#). *South African national bibliography* (SANB) är sökbar som en deldatabas i Sydafrikas nationella bibliotekskatalog [The National library of South Africa](#). SANB är även en av databaserna i *Africa-Wide Information* (som presenteras nedan).

Litteratursökning på Internet

Det finns flera typer av internetbaserade litteraturdatabaser. *Bibliografiska databaser* eller *referensdatabaser* består av referenser till böcker, rapporter, artiklar och konferensbidrag med mera. Referenserna ger uppgifter om publikationens författare och titel samt var texten är publicerad. Ibland finns också ett abstract (sammanfattning) av publikationens innehåll. *Fulltextdatabaser* ger förutom den bibliografiska informationen också tillgång online till hela eller delar av själva publikationen. *Hybrid-databaser* är en blandning mellan referens- och fulltextdatabaser där en del av dokumenten finns i fulltext och resten enbart med de bibliografiska uppgifterna. På Nordiska Afrikainstitutets biblioteks webbsida finns länkar till de viktigaste [databaserna](#) och [bibliotekskatalogerna](#).

Afrikaspecifika databaser

Det finns endast få litteraturdatabaser som är specialiserade på Afrika. Den ojämförligt största produceras i Sydafrika av NISC, (National Inquiry Services Centre). Den heter *Africa-Wide Information* och är en typisk hybriddatabas. Här söker man samtidigt i 50 databaser vid mer än 20 specialbibliotek i Afrika, Europa och USA. Bland de medverkande är Africa Institute i Pretoria, School of Oriental and African Studies i London, African Studies Centre i Leiden och Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala. Databasen är inriktad på samhällsvetenskap och humaniora och innehåller över 4 miljoner referenser, delvis i fulltext, till böcker, dagspress, artiklar, grått material och konferensbidrag med mera. En förteckning över ingående databaser finns på [NISCs](#) webbsida. *Africa-Wide Information* är en kommersiell databas som kräver prenumeration. Här i Norden är den tillgänglig för användare vid Nordiska Afrikainstitutet samt vid Uppsala universitet och universitetet i Oslo.

[Aluka digital library](#) ingår i ett internationellt samarbetsprojekt och består av två databaser *African cultural heritage sites and landscapes* och *Struggles for freedom in southern Africa*. *Aluka* innehåller vetenskapliga resurser om och från Afrika t.ex. dokument, bilder, böcker, tidningsartiklar och rapporter, korrespondens, FN-dokument, muntliga berättelser, livshistorier och tal med mera. För att få tillgång till fulltextdokument krävs prenumeration. [Database of African theses and dissertations \(DATAD\)](#) produceras av Association of African Universities och innehåller referenser med abstract till avhandlingar framlagda vid 10 av de främsta universiteten i Afrika. Databasen kräver prenumeration. Både *Aluka* och *DATAD* är tillgängliga för användare vid Nordiska Afrikainstitutet.

Databaser som är fritt tillgängliga på Internet är [AfricaBib](#) vilken består av två databaser *Africana periodical literature bibliographic database* och *African women's database* samt en detaljerad bibliografi *Women travelers, explorers and missionaries to Africa 1763–2004*. [AfricaBib](#) utvecklades av Davis Bullwinkle, University of Arkansas, men produceras fr.o.m. 2008 av African Studies Centre i Leiden. [International documentation network on the Great African Lakes Region](#) är en fulltextdatabas producerad i Genève av Réseau Grands Lacs Africains. Den har som syfte att samla in svåråtkomliga dokument som behandlar dagsläget samt ekonomiska, politiska och sociala förhållanden i regionen. [National ETD portal](#) är en portal med avhandlingar i fulltext producerade i Sydafrika.

Biblioteksdata-baser

Man kan också söka i enskilda biblioteks kataloger, som fungerar som en typ av bibliografiska databaser. Förutom de bibliotek som är specialiserade på Afrika, t.ex. School of Oriental and African Studies, Nordiska Afrikainstitutet, African Studies Centre i Leiden, finns det sådana med inriktning på utvecklingsforskning, t.ex. Dansk Center for Internationale Studier og Menneskerettigheder i Köpenhamn, British Library for Development Studies, IMF/Världsbankens bibliotek, FN:s bibliotekssystem samt många universitetsbibliotek, inte minst

i USA, med stora samlingar av Afrikalitteratur. En förteckning över [biblioteks-kataloger](#) finns på Nordiska Afrikainstitutets webbsida.

Ämnesdatabaser

En typ av bibliografisk databaser, som man inte bör bortse ifrån när man söker Afrikalitteratur, är de kommersiella ämnesinriktade databaserna. Prenumeration krävs, men är som regel tillgängliga vid universitetsbibliotek och specialbibliotek. Databaserna hanteras av ämnesexperter och håller i allmänhet hög kvalitet. Merparten är tidskriftsartiklar och referenserna är så gott som alltid försedda med abstracts. Några exempel på sådana databaser är *Sociological abstracts*, *EconLit* och *ERIC*. Bland de ämnesdatabaser som är fritt tillgängliga på Internet är [ERIC/IES](#) som är en fri version av *ERIC* och [Anthropological index online](#) som dock har begränsad åtkomst för forskningssyfte. Inter-Parliamentary Union (IPU) producerar den bibliografiska databasen [Women in politics](#) som i sökfunktionen har många alternativ till avgränsningar. [The Networked digital library of theses and dissertations \(NDLTD\)](#) består av referenser med abstract till avhandlingar av vilka merparten är i fulltext. I sökfunktionen kan man begränsa till ämne och år. En förteckning över bibliografiska ämnesdatabaser av intresse för Afrikastudier återfinns i referenslistan till det här kapitlet. Ett urval finns även på Nordiska Afrikainstitutets webbsida över [databaser](#). Det kan ibland löna sig att söka parallellt i flera av dessa databaser, eftersom en del av dem tangerar varandra ämnesmässigt och ingen av dem är heltäckande på sitt område.

Digitala arkiv och webbportaler

Att publicera Open Access innebär att publicera sina forskningsresultat fritt tillgängligt på Internet, ofta i ett öppet digitalt arkiv. Även annat material än forskningsresultat publiceras. Cirka 2 % av de öppna arkiven finns i Afrika av vilka merparten finns i Sydafrika. Det finns tjänster som förtecknar digitala arkiv men också tjänster som söker i arkiv och samlar referenser och länkar till publikationerna i egna databaser. Stora arkiv har dock en nackdel att Afrikarelaterat material lätt försvinner i mängden dokument.

[Connecting Africa](#)

En webbportal med tillgång till afrikansk forskningsinformation och -material i fulltext. Ca 55 digitala arkiv, främst i USA och Europa, skördas på referenser till resurser med fokus på Afrika och är sökbara. Tjänsten tillhandahålls av Africa Studies Center i Leiden, Nederländerna.

[ilissAfrica](#) – Internet library sub-Saharan Africa

[ilissAfrica](#) är en webbportal med gemensam sökingång till vetenskaplig litteratur och elektroniska resurser med inriktning på Afrika söder om Sahara. Under rubriken ['Internet resources'](#) är länkarna ordnade efter region, land, organisationer

och ämnen med en sökfunktion. Under valet '*Resource types*' har portalen en bra och utförlig sammanställning av olika fulltextresurser. Tjänsten tillhandahålls av Africa Department of the University Library Johann Christian Senckenberg i Frankfurt samt GIGA Information Centre Africa Library i Hamburg.

[OpenDOAR](#) – The Directory of Open Access repositories

OpenDOAR är ett register över digitala vetenskapliga arkiv med fulltextpublikationer. Arkiven är geografiskt listade med kort information om varje enskilt arkiv. Det finns också en funktion för fulltextsökning som bygger på Google. *OpenDOAR* är initierat av Universitetet i Nottingham, Storbritannien och Lunds universitet.

[OAIster](#)

OAIster är en samkatalog över digitala resurser och innehåller länkar till över 23 miljoner dokument. I den avancerade sökfunktionen kan man söka på ämne och år samt typ av resurs. Tjänsten tillhandahålls av OCLC och University of Michigan.

[DRIVER](#) – Digital repositories infrastructure vision for European research

DRIVER är en europeisk webbportal med öppna digitala arkiv i Europa. Ämnesinriktningen är tvärvetenskaplig. *DRIVER* ger tillgång till över 2,5 miljoner vetenskapliga publikationer i 249 arkiv från 33 länder. Det har nu även öppnats upp för icke-europeiska arkiv, bl.a. i Sydafrika.

[SwePub](#) – Svensk vetenskaplig publicering

SwePub är en nationell söktjänst för forskningspublikationer producerade vid svenska lärosäten.

Att söka tidskriftsartiklar

Referenser till tidskriftsartiklar hittar man i många av de bibliografier och databaser som redan har nämnts. Men det finns också speciella tidskriftsindex som enbart förtecknar artiklar. En löpande index-publication utges av African Studies Centre i Leiden. Den har utkommit sedan 1968, först med titeln *Documentatieblad* och sedan 1994 som *African studies abstracts*. 2003 upphörde den som tryckt publikation och numera finns [African studies abstracts online](#) tillgänglig på centrets webbplats. Den går igenom ett stort antal tidskrifter och samlingsverk. Alla artiklarna är annoterade på engelska eller franska. En deldatabas i *Africa-Bib* är [Africana periodical literature bibliographic database](#) som innehåller mer än 109 000 artiklar från ca 521 tidskrifter med inriktning på studier om Afrika. [Quarterly index of African periodical literature](#) från Library of Congress kontor

i Nairobi förtecknar sedan 1991 artiklar i mer än 300 vetenskapliga tidskrifter utgivna i Afrika. [AJOL – African journals online](#) är en tjänst som förmedlar information om afrikanska forskningspublikationer. *AJOL* listar innehållsförteckningen i närmare 400 vetenskapliga tidskrifter publicerade i Afrika. Drygt 100 tidskrifter innehåller artiklar som är fritt nedladdningsbara. *Index to South African periodicals* ingår som en av databaserna i den tidigare nämnda *Africa-Wide Information*. Portalen [illisAfrica](#) innehåller referenser till många tidskriftsartiklar av vilka ett stort antal är i fulltext. Tips på fler tidskriftstjänster finns på Nordiska Afrikainstitutets webbsida över [elektroniska tidskrifter och artiklar](#) samt i kapitlet om [tidskrifter](#).

Referenser

- [AfricaBib](#) Leiden: African Studies Centre
- Africa bibliography* (årlig) Sammanställd av Terry A. Barringer i samarbete med The International African Institute, London. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Africa-Wide Information* Grahamstown: National Inquiry Services Centre
- African affairs* (3 nr/år). Oxford: Royal African Society.
- The African book publishing record* (4 nr/år) München: K.G. Saur
- [African studies abstracts online](#) 2003– Leiden: African Studies Centre.
- [AJOL](#). Grahamstown: AJOL
- A current bibliography on African affairs* (4 nr/år) Farmingdale, NY: Baywood Publ. Co.
- [Bibliographies & resource guides in African studies](#) New York: Columbia University Library
- [dok-line AFRIKA](#) Hamburg: GIGA Information Centre
- International African bibliography* (4 nr/år) Sammanställd av David Hall och The Library of School of Oriental and African Studies, London. München: De Gruyter Saur.
- [International documentation network on the Great African Lakes Region](#) Genève: Réseau Grands Lacs Africains
- Kagan, Alfred (2005) *Reference guide to Africa. A bibliography of sources* London: Scarecrow Press. (2. uppl.)
- [Quarterly index of African periodical literature](#) Nairobi: Library of Congress.
- Lomer, Cécile (red.) (2006) *African books in print: an index by subject, author and title*. München, K.G. Saur. 2 vol. (6. uppl.)
- Rylander, Kristina (red.) (2004) [Att studera Afrika](#) Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet. (Ny omarb. uppl.)
- Zell, Hans (2006) *The African studies companion: a guide to information sources*. Lochcaron: Hans Zell Publishing Consultants. (4. uppl., tryckt och online)

Ämnesdatabaser

Kräver i allmänhet prenumeration men är som regel tillgängliga vid större bibliotek.

Tvärvetenskaplig

PAIS international (Public affairs information service), 1972–

Socialantropologi

[Anthropological index online](#), 1957– (Fritt tillgänglig för forskningssyfte)

Anthropology review database (ARD)

AnthroSource

Avhandlingar

Database of African theses and dissertations

Dissertations & theses

[National ETD portal](#) (Fritt tillgänglig)

[The Networked digital library of theses and dissertations](#) (Fritt tillgänglig)

Bibliotek och informationsvetenskap:

LISA (Library and information science abstracts), 1969–

Demografi

[African population database](#), 1960–2000 (Fritt tillgänglig)

[Population index](#), 1986–2000 (Fritt tillgänglig)

Humanekologi

Environmental sciences, 1967–

[GreenFILE](#) (Fritt tillgänglig)

SCOPUS

Ekonomi

EconLit, 1969–

Geovetenskap

Geobase, 1980–

Historia

Historical abstracts, 1955–

Humaniora

Arts and humanities citation index (ISI)

Konst, design

Artbibliographies modern, 1974–

[Bibliography of the history of art / International bibliography of art](#) (Fritt tillgänglig)

DAAI (Design and applied arts index), 1973–

Lantbruk, landsbygdsutveckling

AGRICOLA Articles

Litteratur

Linguistics and language behaviour abstracts, 1973–

LRC (Literature Resource Center)

MLA bibliography (Modern Language Association), 1925–

Medicin och hälsa, HIV/AIDS

African healthline (Inkluderar flera databaser, tillgänglig via *Africa Wide Information*)

PubMed, 1950–

Musik

International library of African music (ILAM), 1900– (Tillgänglig via *Africa Wide Information*)

RILM abstracts (Répertoire international de littérature musicale), 1967–

Pedagogik

ERIC (Educational Resources Information Centre) (CSA), 1966–

[ERIC/IES \(Institute of Education Sciences\)](#) (en fri version av ERIC/CSA)

Psykologi

PsycINFO

Religion

ATLA Religion database (ATLAS)

Sociologi, social arbete, genusvetenskap

ASSI (Applied social sciences index and abstracts), 1987–

IBSS (International bibliography of the social sciences), 1951–

Sociological abstracts, 1952–

Social sciences citation index (ISI)

Social services abstracts, 1979–

[Women in politics](#) (Fritt tillgänglig)

Statsvetenskap

Columbia international affairs online (CIAO)

Worldwide political science abstracts, 1975–

Webbresurser

AfricaBib – <http://www.africabib.org>

African population database – http://na.unep.net/siouxfalls/globalpop/africa/Africa_index.html

African studies abstracts online – <http://www.ascleiden.nl/Library/Abstracts/ASA-OnlineAJOL> – <http://www.ajol.info>

Aluka digital library – <http://www.aluka.org/>

Anthropological index online – <http://aio.anthropology.org.uk/aiosearch/>

Att studera Afrika – <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:nai:diva-112>

Bibliographie du Bénin – <http://bnb.bj/spip.php?rubrique7>

Bibliographies & resource guides in African studies -

<http://www.columbia.edu/cu/lweb/indiv/africa/cuivl/BIBS.html>

Bibliography of the history of art / International bibliography of art – <http://library.getty.edu/bha>

Connecting Africa – <http://www.connecting-africa.net/>

dok-line AFRIKA – <http://www.giga-hamburg.de/index.php?file=bibliographien.html&folder=bibliothek#af>

DRIVER – <http://search.driver.research-infrastructures.eu>

ERIC/IES – <http://www.eric.ed.gov>

GreenFILE – <http://www.greeninfoonline.com>

A Guide to Africa on the Internet – <http://www.nai.uu.se/library/resources/guidetoafrica/ilissAfrica> – <http://www.ilissafrika.de/en>

International documentation network on the Great African Lakes Region – <http://www.grandslacs.net/home.html>

Namibia national bibliography – <http://www.wisis.unam.na/www.wisis/NNB.01/form.htm>

National bibliography of Ethiopia – http://www.nale.gov.et/national_bibliography_of_ethiopia.htm

National ETD portal – <http://www.netd.ac.za>

The National library of South Africa – <http://natlib1.sabinet.co.za/search-S2>

The Networked digital library of theses and dissertations – <http://www.ndltd.org/serviceproviders/scirus-ctd-search>

Nordiska Afrikainstitutet – <http://www.nai.uu.se>

OAIster – <http://www.oclc.org/oaister>

OpenDOAR – <http://www.opendoar.org/>

Population index – <http://popindex.princeton.edu/>

Quarterly index of African periodical literature – <http://lcweb2.loc.gov/misc/qshtml/qs-home.html>

SwePub – <http://swepub.kb.se>

Women in politics – <http://www.ipu.org/bdf-e/BDFsearch.asp>